Palliativa veckan

2–8 november 2026

Med livet i centrum

Behövs Kloka Kliniska Val i Palliativ Medicin?

Christel Hedman
Överläkare, Docent
Specialistläkare onkologi och palliativ medicin
Stockholms Sjukhem, Karolinska Institutet, Palliativt Utvecklingscentrum Lund
Vetenskaplig ledare Palliativt Kunskapscentrum Stockholm

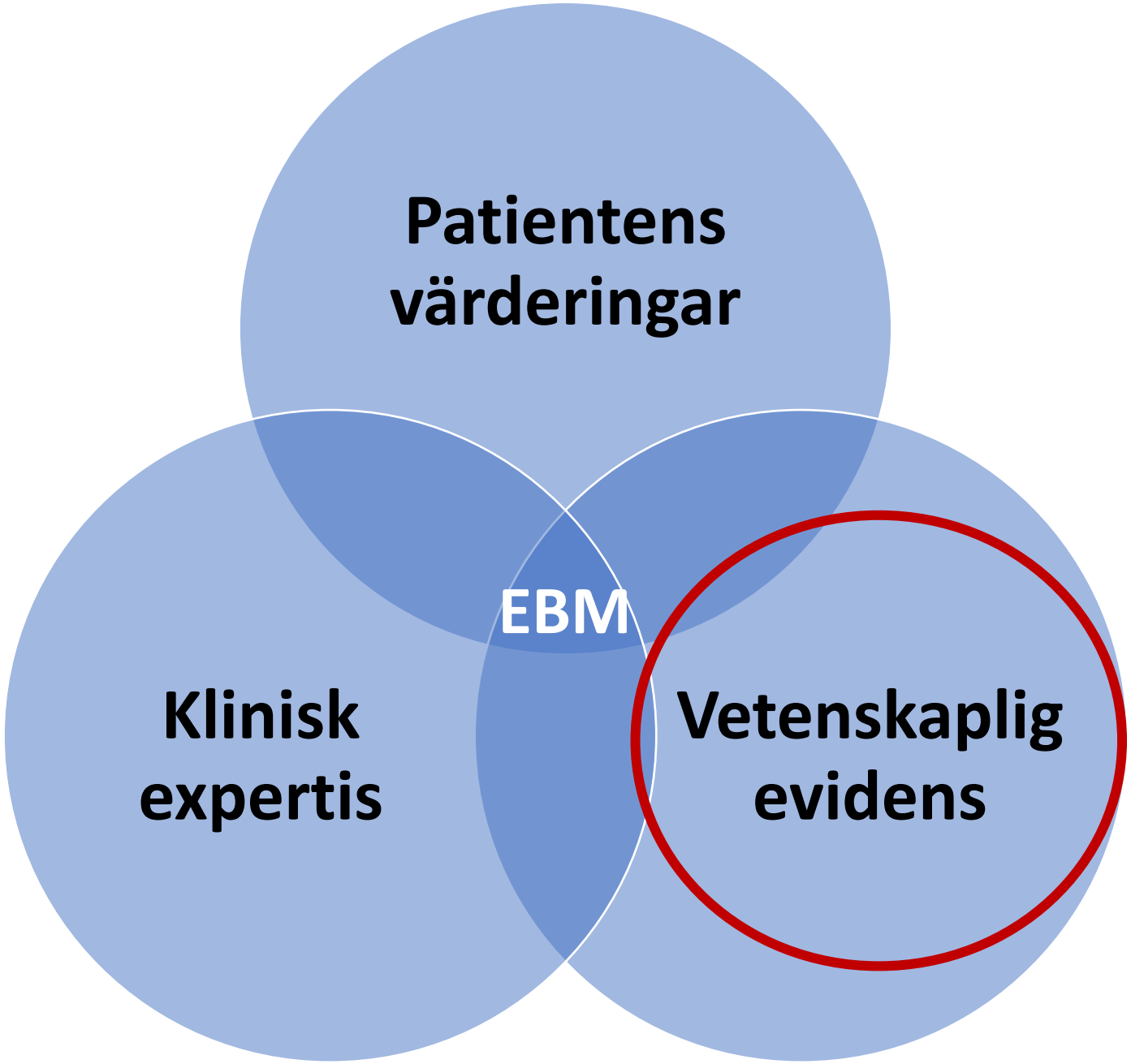

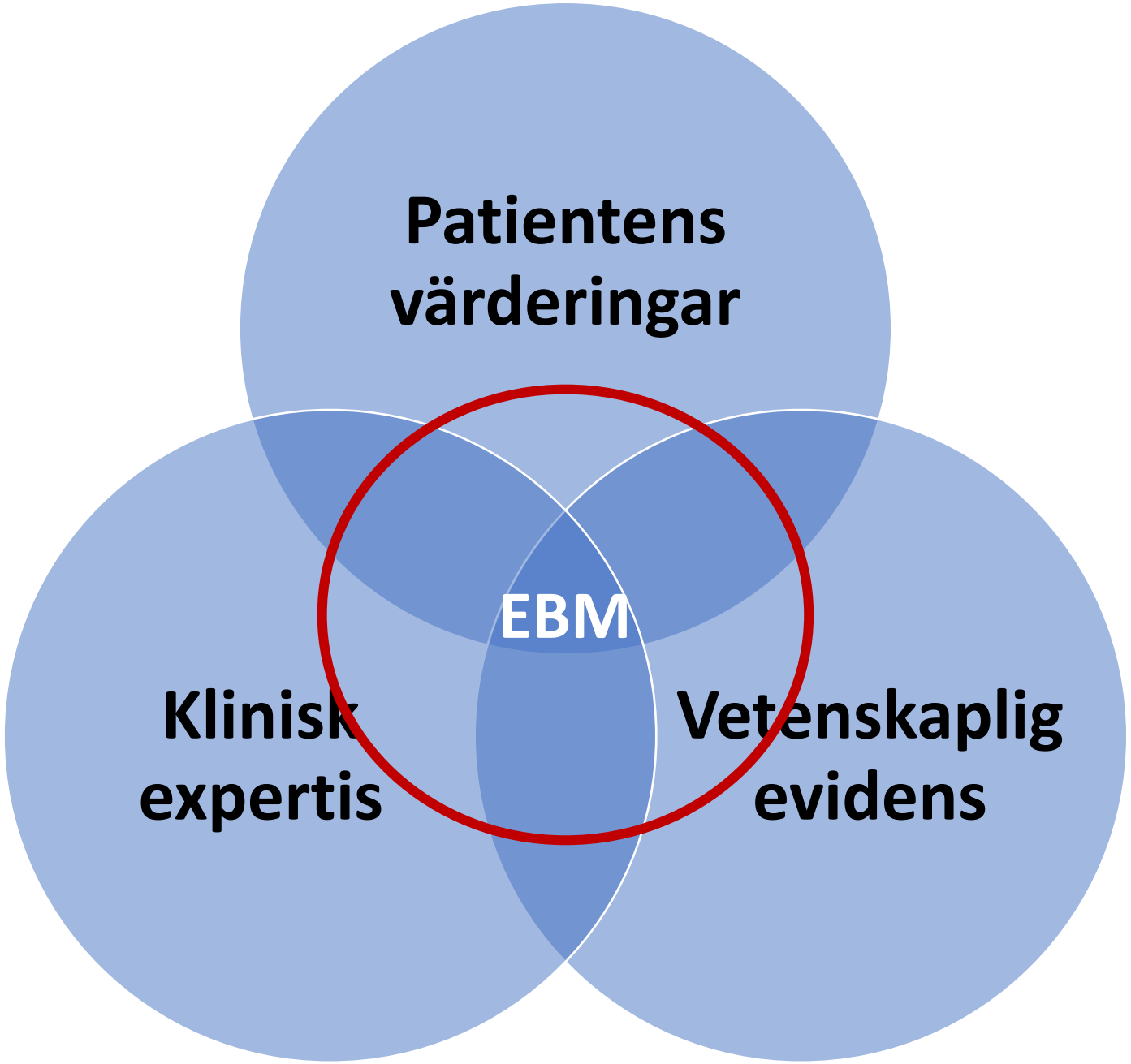
- American Board of Internal Medicine lanserade 2012 kampanjen **Choosing Wisely**

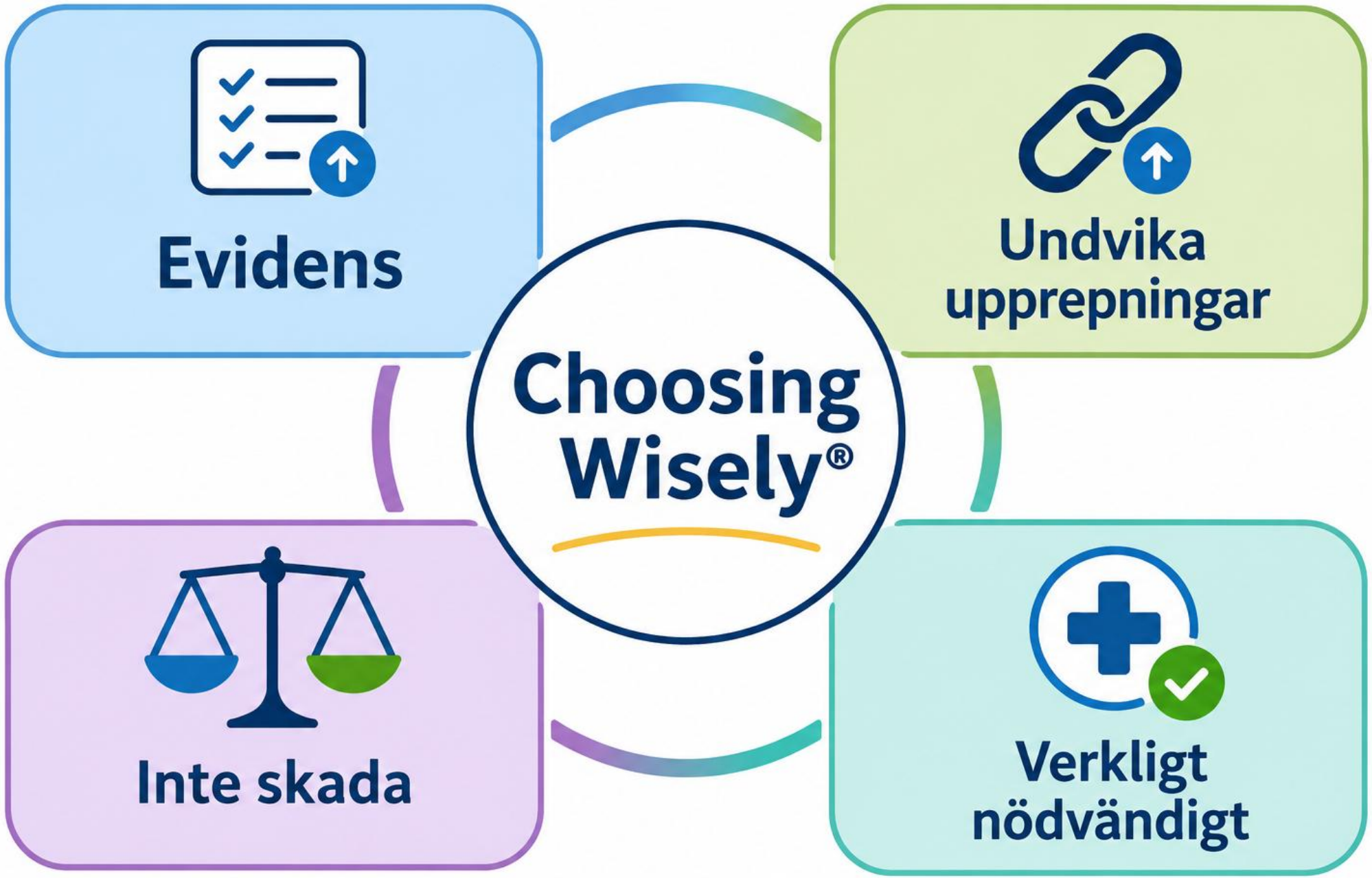
- **Läkarprofessionen** ska ta ansvar effektivt resursanvändande
  - Flest möjliga patienter kan få vård

- 80 specialitetsföreningar i USA anslöt de första fem åren – nu över 30 länder

www.choosingwisely.org

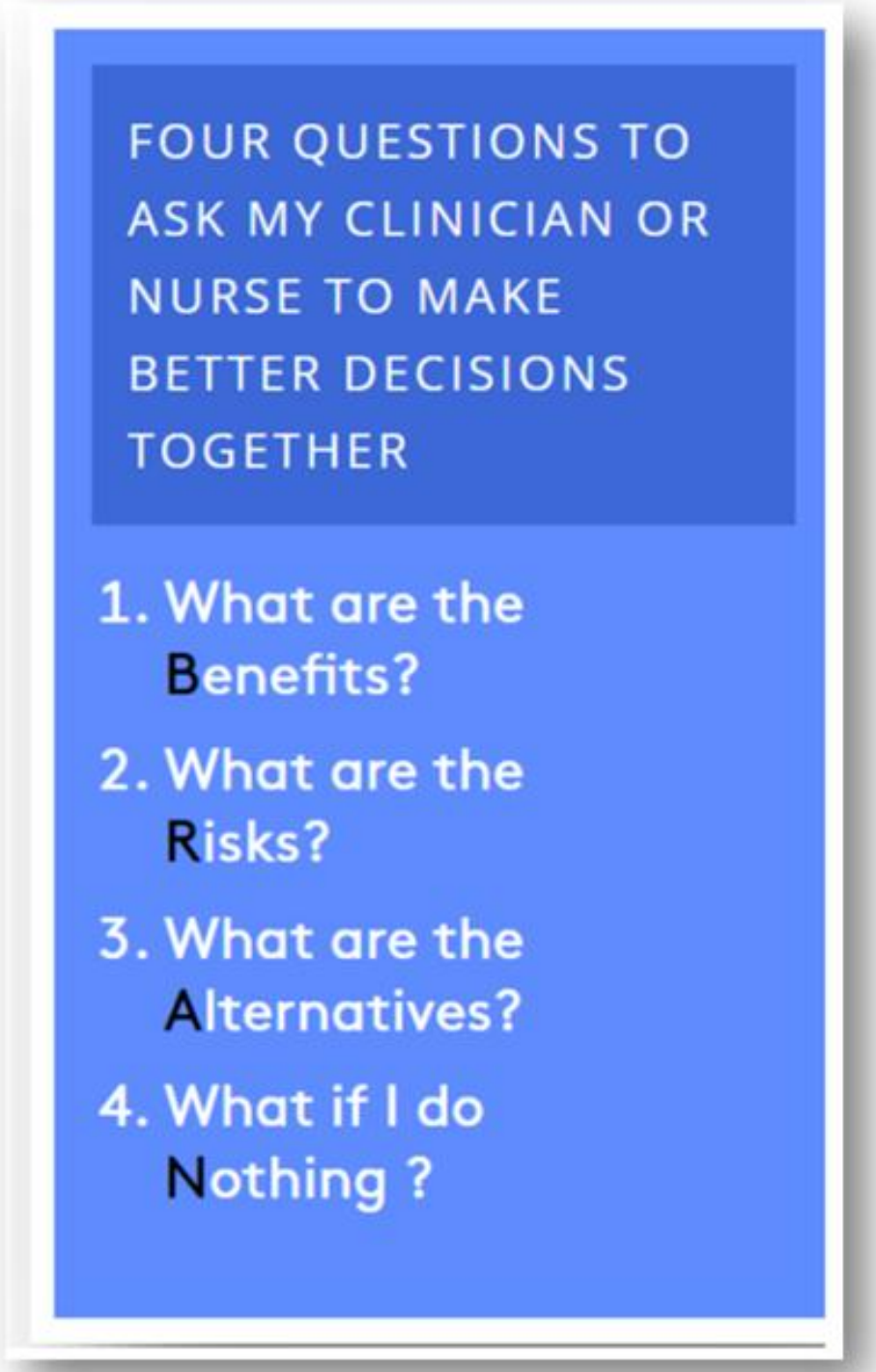

Patientens värderingar
EBM
Klinisk expertis
Vetenskaplig evidens

Patientens värderingar
EBM
Klinisk expertis
Vetenskaplig evidens

Evidens
Undvika upprepningar
Choosing Wisely®
Inte skada
Verkligt nödvändigt

Syftet med Choosing wisely

- Främja samtal mellan läkare och patienter
- Välja vård som är
  - Evidensbaserad
  - Undviker upprepning av åtgärder
  - Inte skadar
  - Verkligt nödvändig
- Lista lågvärdetester och –vård
  - Överdiagnostik och överbehandling
- Patientmaterial

Kloka Kliniska Val

För en förbättrad hälsa & sjukvård

- **Syfte:** att tillsammans med patienten lista åtgärder i vården med avsaknad av patientnytta för ökad kvalitet och patientsäkerhet

Kloka Kliniska Val

För en förbättrad hälsa & sjukvård

- År 2020 startade SLS Kloka Kliniska Val
- Minst 20 % av resurserna för sjukvård ger ej patientnytta
- Minska andelen lågvärdevård:
  - Överdiagnostik och överbehandling

- Totalt 15 specialistföreningar har Kloka Kliniska Val
- Lista lågvärdevård

Goda exempel

Allmän medicin:

- Medicinsk uppföljning bör ske utifrån individens behov, inte utifrån standardiserade tidsintervall och innehåll

Infektionsmedicin

- Undvik intravenös antibiotikabehandling där behov inte finns - överväg peroral behandling av pneumoni/UVI/hudinfektion om patienten är stabil

Internmedicin

- Undvik insättning av protonpumpshämmare om inte patienten har en tydlig indikation eller hög risk för GI-besvär

Kloka Kliniska Val
För en förbättrad hälsa & sjukvård

SOF
SVENSK ONKOLOGISK FÖRENING
SWEDISH SOCIETY OF ONCOLOGY

Kloka Kliniska Val inom onkologi

SOF's Kloka Kliniska Val

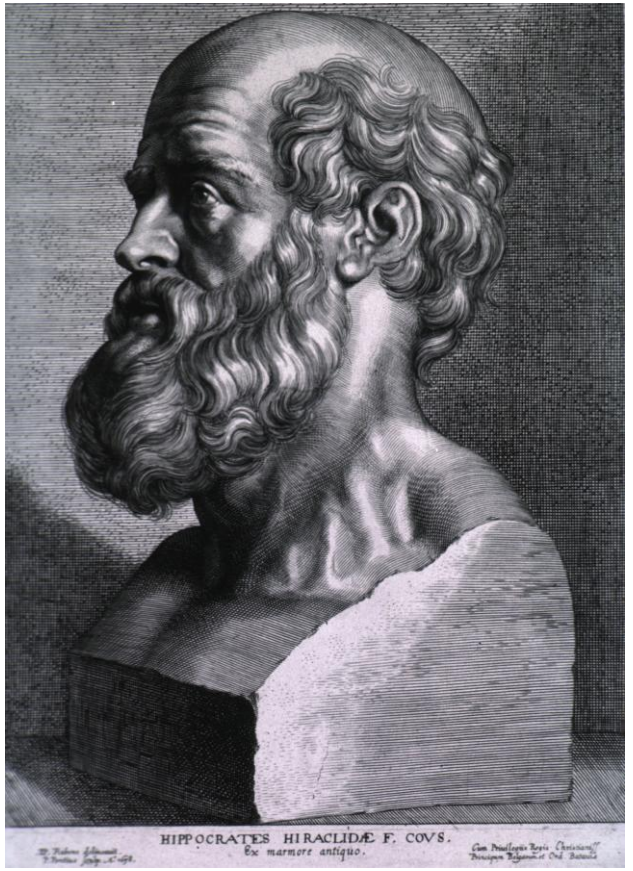
- Börja alltid med 1 E-Konc om inte pågående blödning el mycket lågt Hb.
- Undvik kemoterapi och fokusera istället på symtomlindring och palliativt omhändertagande hos patienter med avancerad cancer där det inte är troligt att de kommer gagnas av kemoterapi, framförallt performance status 3 el 4.
- Fördröj inte eller undvik palliativt omhändertagande av en patient med metastaserad cancer bara för att de är under sjukdomsriktad behandling.

Kloka Kliniska Val
För en förbättrad hälsa & sjukvård

SOF's råd

- Kulturförändring i den kliniska vardagen
- Alternativet ”*less i more*” behöver ta mer plats
- Krävs mod att säga nej – lättare att säga ja
- Involvera patienter anhöriga, patientföreningar

- ”Aldrig skada, om möjligt bota, ofta lindra, alltid trösta”

Kloka Kliniska Val
För en förbättrad hälsa & sjukvård

MER ÄR
INTE
ALLTID
BÄTTRE
Detsamma gäller för hälso- och sjukvården.
Fler undersökningar och behandlingar behöver
inte leda till bättre hälsa.
Prata med din läkare om vilken vård som ger
dig mest nytta.
Läs mer om Kloka Kliniska Val
www.sls.se/kkv
Svenska
Läkaresällskapet
Kloka Kliniska Val
För en förbättrad hälsa & sjukvård

Mer är inte
alltid bättre!
Detsamma gäller för hälso- och sjukvården.
Fler undersökningar och behandlingar behöver inte leda till bättre hälsa.
Prata med din läkare om vilken vård som ger dig mest nytta.
Läs mer om Kloka Kliniska Val www.sls.se/kkv
Svenska
Läkaresällskapet
Kloka Kliniska Val
För en förbättrad hälsa & sjukvård

Kloka Kliniska Val

För en förbättrad hälsa & sjukvård

SVENSK FÖRENING FÖR PALLIATIV MEDICIN

Kloka Kliniska Val inom palliativ medicin

Bakgrund

SVENSK FÖRENING FÖR PALLIATIV MEDICIN

- Efterfrågan på kloka kliniska val i palliativ vård
- Kloka kliniska val har många överlappande mål med palliativ vård
- Palliativ vård inom onkologens KKV

- Ge kloka kliniska val för palliativ vård
  - Inte kommunicera vad andra angränsande specialister ska och inte ska göra

KKV Palliativ Medicin

- Den vård patienten erhåller bör i första hand fokusera på livskvalitet och inte livsförlängning

- Åtgärder som genomförs bör vara av värde för patienten och vården ska bedrivas personcentrerat och i samråd med patient och närstående

- Vården ska vara optimal, inte maximal:
  - De åtgärder som görs ska gagna patienten men allt som är möjligt ska inte göras

Arbetsgång

SVENSK FÖRENING FÖR PALLIATIV MEDICIN

- Initiativ av medlemmar i SFPM
- Genomgång av alla publicerade Choosing Wisely / Kloka Kliniska Val rekommendationer i palliativ vård i hela världen
- Totalt 10 mest relevanta översattes
- Fokus: symtomlindrande åtgärder i livets slutskede

- Förankrades i SFPMs styrelse
- Presenterades på Nationella palliativa konferensen i Stockholm 2025
- Fyra rekommendationer valdes ut – där evidens finns

Antipsykotika

SVENSK FÖRENING FÖR PALLIATIV MEDICIN

Begränsa rutinmässig användning av antipsykotiska läkemedel vid symtom på delirium

- Vid delirium i livets slutskede finns ringa evidens för att läkemedel minskar symtombördan
- Antipsykotiska läkemedel bör i första hand undvikas

- Omvårdnadsåtgärder bör prioriteras, som närvaro

Intravenös vätska

SVENSK FÖRENING FÖR PALLIATIV MEDICIN

Undvik intravenös vätska i döende fasen

- Intravenös vätska i döendefasen verkar inte ge symtomlindring
- Risken för bla ökad andnöd
- Patienter och närstående anser ofta att intravenös vätska bör ges även i döendedasen - avlida av uttorkning
- Väska i livets slut - en av de svåraste diskussionerna
- Tas upp redan tidigare i sjukdomsförloppet
- Noggrann och upprepad information rekommenderas

- Munvård är den bästa behandlingen för att minska risken för törst och muntorrhet i livets slut

Blodtransfusioner

SVENSK FÖRENING FÖR PALLIATIV MEDICIN

Undvik blodtransfusioner baserat på hemoglobingränser i avsaknad av symtom, eller om ingen nytta upplevdes av tidigare transfusioner

- Blodtransfusioner kan vara viktiga för att patienter med grav anemi ska gå god symtomlindring
- I livets slutskede kan typiska symtom, andnöd och trötthet, ha andra orsaker, korrelerar ofta inte direkt till Hb värde
- Transfusioner ska ges beroende på symtombild, utvärderas mycket noggrant

- Vid utebliven effekt bör ytterligare transfusioner inte ges

Syrgasbehandling

SVENSK FÖRENING FÖR PALLIATIV MEDICIN

Undvik syrgasbehandling för behandling av icke-hypoxisk dyspné

- Hos patienter i livets slut ger syrgasbehandling ingen symtomlindring om saturationen är ≥90%
- Syrgas rekommenderas inte

- Handhållen fläkt kan ge symtomlindring

Behövs KKV i palliativ medicin

- Optimera behandling - inte maximera
- Öka livskvalitet och symtomlindring

- Kan hjälpa vid kommunikation med patienter och närstående

Arbetsgrupp KKV Palliativ medicin

Martin Dreilich

Noemi Katz

Christel Hedman

Choosing Wisely®

An initiative of the ABIM Foundation

Kloka Kliniska Val

För en förbättrad hälsa & sjukvård

Palliativa veckan

2-8 november 2026

Med livet i centrum

Nationell enkät:

Hur förhåller du dig till allvarlig sjukdom och död?

Vill du vara med och bidra?
Scanna QR-koden

Kloka Palliativa Val

Bakgrund

- Vårdprogrammet: vad vi ska göra
- Nytt: ta med vad vi ska ifrågasätta/inte göra
- Kloka palliativa val ≠ Kloka kliniska val
- Överlevnadstiden <3 månader – alla listade åtgärder bör ifrågasättas och anpassas individuellt
- Optimala behandlingsstrategin för varje patient

Kloka palliativa val – vems ansvar?

- Bensodiazepiner vid förvirring
- Erytrocyttransfusion
- Antitumoral behandling
- Sjukhusinläggning
- Sondnäring
- Gallvägsstent
- Stor kirurgi
- Strålbehandling av hjärnmetastaser
- Vändschema
- Syrgasbehandling
- Vätskebehandling
- Total parenteral nutrition
- Vätskelista
- Provtagning/röntgen

Annan specialitet har huvudansvar

Annan specialitet kan ha ansvar

Troligen vårt ansvar

Palliativa veckan

2-8 november 2026

Med livet i centrum

Nationell enkät:

Hur förhåller du dig till allvarlig sjukdom och död?

Vill du vara med och bidra?
Scanna QR-koden